

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Instandhoudingsplicht rijksmonumenten

Een handreiking voor gemeenten

Colofon

Tekst: Gábor Kozijn
Redactie: Kamal el Addouti, Leonard de Wit
Eindredactie: Marieke de Groot
Foto's: Gert Jan Luijendijk

© Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, juni 2016

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Instandhoudingsplicht rijksmonumenten

Een handreiking voor gemeenten

Inhoud

Handreiking instandhoudingsplicht rijksmonumenten voor gemeenten	6	Bijlagen	19
Hoe kan een eigenaar voldoen aan de instandhoudingsplicht?	9	1 Subsidies en financiële mogelijkheden ter stimulatie van het onderhouden en restaureren van rijksmonumenten	19
Stappenplan: Preventie van verwaarlozing en handhaving van de instandhoudingsplicht	10	2 Voorbeeldbrief 'Constateringsbrief'	21
Stap 1. Signaleren	10	3 Voorbeeldbrief 'Voornemen handhaving last onder dwangsom'	22
Stap 2. Oriënterend onderzoek	11	4 Voorbeeldbrief 'Voornemen handhaving last onder bestuursdwang'	24
Stap 3. Gesprekken met de eigenaar	13	5 Voorbeeldbrief 'Besluit handhaving last onder dwangsom'	26
Stap 4. Technisch rapport	14	6 Voorbeeldbrief 'Besluit handhaving last onder bestuursdwang'	28
Stap 5. Constateringsbrief	14		
Stap 6. Vooraanschrijving	14		
Stap 7. Handhavingsbesluit	15		
Stap 7A. Last onder bestuursdwang	15		
Stap 7B. Last onder dwangsom	15		
Stap 8. Beroep bij de rechtbank	16		

Handreiking instandhoudingsplicht rijksmonumenten voor gemeenten

Instandhoudingsplicht rijksmonumenten

De *Erfgoedwet* introduceert een expliciete instandhoudingsplicht voor monumenten. Het doel hiervan is te zorgen dat een eigenaar zijn of haar rijksmonument zodanig onderhoudt dat instandhouding en de monumentale waarde ervan gewaarborgd zijn. De plicht is voor gemeenten ook een middel om met eigenaren het gesprek over het onderhoud van hun monument aan te kunnen gaan.

Wanneer onderdelen van het rijksmonument (bijvoorbeeld dak, muren, schilderwerk of constructie) langdurig niet onderhouden zijn, de onderhoudstermijn aantoonbaar is verlopen en deze situatie tot gevolg heeft dat de instandhouding van het monument gevaar loopt, voldoet een eigenaar niet aan de instandhoudingsplicht. Van de monumenteigenaren is het overgrote deel actief bezig met de instandhouding van zijn

of haar rijksmonument. Liefde voor het eigen monument is vaak een drijfveer, net als het besef dat onderhoud bijdraagt aan het behoud van waarde. Dit moet worden aangemoedigd en deze grote groep zal dan ook niet te maken krijgen met handhaving van de instandhoudingsplicht.

Gevolgen van de instandhoudingsplicht voor gemeenten

Met de *Erfgoedwet* is de instandhoudingsplicht van monumenten, die in rechterlijke uitspraken werd vastgesteld, expliciet bij wet geregeld. Omdat deze rechterlijke uitspraken al zorgden voor een instandhoudingsplicht verandert er voor gemeenten als bevoegd gezag weinig. De mogelijkheid direct een beroep op de wet te doen, biedt gemeenten wel een helder kader en een duidelijke basis om met eigenaren die hun rijksmonument niet onderhouden in gesprek te gaan over hun verantwoordelijkheden.

Voor goed toezicht op en handhaving van deze wettelijke plicht is het noodzakelijk dat gemeenten de juiste kennis hebben van monumentenonderhoud. Deze kan, wanneer nodig, via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de provinciale steunpunten worden verkregen.

Rijksmonumentenstelsel

De Nederlandse wetgeving kent een evenwichtige balans voor de bescherming van rijksmonumenten. Aan de ene kant zijn er de verplichtingen: een verbod op beschadiging of vernieling, en een vergunningplicht voor onder andere het aanbrengen van wijzigingen. Daarnaast is er de instandhoudingsplicht. Aan de andere kant zijn er de financiële voorzieningen voor eigenaren: subsidies, belastingaftrek en laagrentende leningen. Met deze instrumenten wordt de instandhouding van rijksmonumenten en hun monumentale waarde bevorderd.

Overgangsrecht

De instandhoudingsplicht is opgenomen in het overgangsrecht van de *Erfgoedwet*. Op grond van artikel 9.1, eerste lid, onder a, van de *Erfgoedwet* blijft artikel 11 van de *Monumentenwet 1988* (verbod op beschadiging of vernieling van rijksmonumenten) nog van toepassing tot de

Leegstandsbeleid

Een eigenaar van een leegstaand monument die niet voldoet aan de instandhoudingsplicht kan worden aangespoord om tot herbestemming over te gaan. Leegstand is één van de grootste bedreigingen voor de instandhouding van een monument. Een duidelijke functie en daadwerkelijk gebruik blijken vaak gebrekkig onderhoud en verval te voorkomen. Om herbestemming te stimuleren is er de *Subsidieregeling stimulering herbestemming monumenten* van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Zie bijlage 1 voor meer informatie hierover. Gemeenten kunnen ter inspiratie voor te voeren leegstandsbeleid de VNG-handreiking *Leegstand te lijf* raadplegen.

inwerkingtreding van de *Omgevingswet* (inwerkingtreding gepland voorjaar 2019). Dat artikel is door artikel 10.18 van de *Erfgoedwet* uitgebreid met de instandhoudingsplicht. Een eigenaar voldoet niet aan de instandhoudingsplicht als hij of zij (het gewijzigde) artikel 11, eerste lid, van de *Monumentenwet 1988* overtreedt: 'Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.'

Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

De instandhoudingsplicht in de *Erfgoedwet* heeft betrekking op rijksmonumenten. Voor gemeentelijke monumenten is er de gemeentelijke (Erfgoed- of Monumenten)verordening. In de *Model Erfgoedverordening* uit 2016 van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is eveneens een expliciete instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten, en een strafbepaling opgenomen.

In de *Model Erfgoedverordening* van de VNG staat in artikel 13, instandhoudingsplicht gemeentelijk monument, het volgende: 'Het is verboden een gemeentelijk monument te beschadigen of te

vernietigen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.' In artikel 21 is een strafbepaling toegevoegd: 'Degene die handelt in strijd met artikel 13 of het bepaalde krachtens artikel 14, derde lid, van deze verordening wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie of een hechtenis van ten hoogste drie maanden.'

Proportionele handhaving

Belangrijk bij een succesvolle handhaving van de instandhoudingsplicht is dat de mate van handhaving in verhouding staat tot de overtreding. De gemeente moet dus niet bij elke vorm van achterstallig onderhoud van bijvoorbeeld het schilderwerk op de stoep staan. Ook kan niet worden verwacht dat bij het ontbreken van een paar dakpannen de eigenaar het hele monument restaureert.

Proportioneel is het opleggen van (tijdelijke) maatregelen om het monument wind- en waterdicht te houden. Jurisprudentie¹ laat zien dat dit verder kan gaan dan het aanbrengen van

¹ Zie onder meer de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State d.d. 11 januari 2012, nr. 201101486/1/A2.

bouwplastic of zeil. Zo is het proportioneel om te eisen dat gaten in het dak met het juiste type dakpannen worden gedicht, en dat de daarvoor benodigde constructieve maatregelen worden getroffen. Eventuele financiële argumenten van de eigenaar zijn niet relevant of er wel of niet handhavend mag worden opgetreden. Uit de jurisprudentie valt ook af te leiden dat het disproportioneel is om van een eigenaar te eisen dat een half ingestort huis door een algehele restauratie en reconstructie in zijn oude staat wordt teruggebracht. Bij een in vervallen staat verkerend pand is handhaven vaak wel mogelijk, maar dat richt zich dan op precies omschreven maatregelen die verder verval van de monumentale waarde aantoonbaar tegen kunnen gaan. Zoals het stutten van muren tegen instortingsgevaar of het aanbrengen van zeil tegen inwatering. Voor een proportionele en succesvolle handhaving is tijdig in gesprek treden met de eigenaar dus zeer belangrijk. Wanneer de gesprekken niet het gewenste resultaat hebben en het rijksmonument gevaar loopt, kan een handhavingstraject worden gestart.

Instandhoudingsplicht, het interieur en (on)roerende zaken

Op grond van de *Erfgoedwet* is het mogelijk om de samenhang tussen een rijksmonument en zijn roerende inventaris als een zogenoemd 'ensemble' te registreren. Deze registratie heeft echter geen rechtsgevolg: de roerende zaken uit het ensemble vallen niet onder de instandhoudingsplicht, omdat die alleen betrekking heeft op het rijksmonument zelf. Interieuronderdelen die deel uitmaken van de onroerende zaak zelf, zoals een schouw of stucplafond, vallen wel onder de instandhoudingsplicht.

Instandhoudingsplicht voor rijksbeschermd groenaanleg

De instandhoudingsplicht geldt ook voor rijksbeschermd groenaanleg. Hierbij gaat het vooral om structuurbepalende elementen van een tuin- of parkaanleg, en geldt dus voor onderhoud dat noodzakelijk is om de structuur in stand te houden.

Hoe kan een eigenaar voldoen aan de instandhoudingsplicht?

Elke situatie is anders, daarom wordt hieronder in algemene zin ingegaan op de vraag wanneer een eigenaar voldoet aan de instandhoudingsplicht.

Onderhoudstermijn

Voor de instandhouding van een monument is in elk geval regelmatig onderhoud noodzakelijk. De verschillende onderdelen van een monument hebben elk een eigen onderhoudstermijn, zo is deze van het schilderwerk korter dan die van de dakbedekking of het houtwerk.

Instandhoudingsplicht

Een eigenaar voldoet niet aan de instandhoudingsplicht als langdurig geen of gebrekkig onderhoud is uitgevoerd en daarbij van een of meer onderdelen van het monument (bijvoorbeeld dak, muren, schilderwerk of constructie) de onderhoudstermijn aantoonbaar is verlopen, en deze situatie tot gevolg heeft dat de instandhouding van het monument gevaar loopt.

Wind- en waterdicht

Om aan de instandhoudingsplicht te kunnen voldoen is het wind- en waterdicht houden van het rijksmonument absoluut noodzakelijk. Aantasting door weersinvloeden versnelt namelijk het verval van een monument. Het is daarom van belang dat het casco en de bouwkundige schil (gevels, ramen en dak) van een gebouw intact zijn en goed functioneren. Anders kan er vervolgschade ontstaan, zoals lekkage en schade door ongedierte. Mits voorafgaand aan een herbestemming is er onder voorwaarden een subsidie beschikbaar voor het treffen van tijdelijke noodmaatregelen aan een gebouw. Zie bijlage 1 voor meer informatie over subsidies.

Onderhoud

Noodzakelijk onderhoud betekent in dit verband zoveel als het herstellen, repareren of gedeeltelijk vervangen van delen van het monument die door slijtage of een van buiten komende oorzaak niet meer normaal functioneren of onbruikbaar zijn geworden. Daarnaast gaat het ook om maatregelen die erop zijn gericht geleidelijke achteruitgang en natuurlijk verval van materialen tegen te gaan.

Een aantal concrete voorbeelden van onderhoud ten behoeve van de instandhouding:

- Werkzaamheden aan bijvoorbeeld gevels, vloeren, kozijnen, plafonds en daken.
- Herstel, bijvoorbeeld van verrotte goten en balkkoppen of van slechte rieten dakbedekking.
- Regulier onderhoud, zoals schilderwerk, het goed laten functioneren van hemelwaterafvoeren, het schoonmaken van de dakgoot.

Bij onderhoud is het uitgangspunt zo veel mogelijk historisch materiaal te behouden en zo de monumentale waarde te respecteren. Want juist dat historische materiaal en het patina van bijvoorbeeld historisch metselwerk vormen die waarde. Het onderhouden van de bestaande, historisch waardevolle onderdelen draagt bij aan het in stand houden van de monumentale waarde. Het is van belang zorg te dragen voor het materiaal, want dit zorgt voor een authentieke beleving en is een bron van informatie over het verleden. Om zo veel mogelijk authentiek materiaal te behouden is het advies terughoudend te zijn met werkzaamheden en te zorgen dat er wordt voldaan aan de richtlijnen voor restauratiekwaliteit. Meer informatie over restauratiekwaliteit is te vinden op www.stichtingerm.nl en www.monumentaalschilderwerk.nl.

Stappenplan

Preventie van verwaarlozing en handhaving van de instandhoudingsplicht

Handhavingstraject

Preventie van instandhoudingsproblemen is zeer belangrijk, bijvoorbeeld door middel van gesprekken met de eigenaar. Dit heeft uiteraard de voorkeur ten opzichte van het gebruik van juridische middelen. Maar soms is handhaving noodzakelijk. Het actief of passief verwaarlozen van een beschermd monument is een overtreding en opzettelijke verwaarlozing wordt zelfs aangemerkt als een misdrijf.

Het preventie- en handhavingstraject is in veel gevallen langdurig. Het start met het vaststellen van een instandhoudingsprobleem, het opbouwen van een dossier met daarin de precieze gebreken van het pand en een gesprek met de eigenaar, wellicht in combinatie met een constateringsbrief. Wanneer gesprekken niets opleveren, kan de gemeente door middel van een vooraanschrijving en uiteindelijk met een officieel besluit tot handhaving de eigenaar aanzetten tot instandhouding.

Voor een succesvol handhavingstraject is het opbouwen van een dossier essentieel. Mocht een beschermd monument ondanks een toezegging van de eigenaar alsnog niet worden onderhouden, dan kan met het opgebouwde dossier worden gewezen op eerder gemaakte afspraken. Ook bij andere stappen kan een dossier van belang zijn. Bijvoorbeeld wanneer een eigenaar na een vooraanschrijving een zienswijze indient of in het uiterste geval, als een eigenaar besluit de zaak voor de rechter te brengen. Met het dossier kunnen dan zijn of haar standpunten en beweringen gecontroleerd worden.

Bijlage 2 tot en met 6 bevatten voorbeeldbrieven ten behoeve van de handhaving van de instandhoudingsplicht.

Stap 1. Signaleren

De constatering van het (mogelijk) niet voldoen aan de instandhoudingsplicht kan gedaan worden door een daarvoor aangewezen toezichthouder van de gemeente of de omgevingsdienst. Tevens is het mogelijk dat een burger of belangenvereniging instandhoudingsproblemen

meldt. Ook kan de gemeente door middel van planmatig toezicht vroegtijdig met monumenteigenaren in gesprek komen en zo problemen met betrekking tot de instandhouding opsporen. Bij een klacht of melding moet de gemeente vanzelfsprekend een terugkoppeling naar de meldende partij maken. Door een concreet uitvoeringsbeleid op te stellen is voor alle betrokkenen duidelijk wanneer en hoe de instandhoudingsplicht dient te worden gehandhaafd.

Voorlichting door de gemeente

Voorlichting is het halve werk. Informatie voor burgers over de instandhoudingsplicht en monumentenonderhoud op bijvoorbeeld de site van de gemeente werkt stimulerend voor het goed onderhouden van hun monument. Op de site van de gemeente Leiden is een mooi voorbeeld te vinden van dergelijke voorlichting: www.leiden.nl/over-de-stad/monumenten/

Planmatig toezicht

Door inventarisatie van de gemeentelijke monumenten krijgt de gemeente een goed beeld van de plaatselijke monumenten. Zo kan doelmatig de instandhoudingsplicht worden gehandhaafd. Helaas wordt er vaak gedacht dat dit een tijdrovend en kostbaar project is. Maar de gemeente

Bloemendaal laat met haar pragmatische werkwijze anders zien. Ze inventariseerde door gebruik te maken van reeds aanwezige kennis, digitale (foto)bestanden of een kort bezoekje te brengen. Op basis van deze informatie werd een onderverdeling in drie zeer globale categorieën gemaakt. In een week tijd inventariseerde de monumentenambtenaar zo alle 375 panden in de gemeente. Ongeveer 35 objecten hadden extra aandacht nodig. Deze werden ingedeeld op onderhoudsniveau en de eigenaren werden schriftelijk of mondeling en op vriendelijke wijze geïnformeerd. Deze aanpak bleek erg effectief in het voorkomen van verdere schade. Ook is er nu een goed beeld van de mate van onderhoud in het monumentenbestand, wat steeds zeer nuttig blijkt in de contacten met de eigenaren en andere betrokkenen.

Stap 2. Oriënterend onderzoek

Na constatering van instandhoudingsproblemen voert de gemeente een oriënterend onderzoek uit. Dit bestaat uit bureauonderzoek, een gesprek met de eigenaar en een visuele inspectie van het monument, vastgelegd op foto en in een

constateringsrapport. Daarnaast is het raadzaam intern te informeren naar sociale, economische of ruimtelijke problemen die de oorzaak van het instandhoudingsprobleem kunnen zijn.

Tijdens dit oriënterend onderzoek wordt vastgesteld welke bouwonderdelen niet voldoende onderhouden zijn, in hoeverre daardoor de instandhouding gevaar loopt en welke invloed dit gebrek aan onderhoud heeft op de bouwkundige staat en de monumentale waarde van het rijksmonument.

Gemeenten kunnen voor advies terecht bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het provinciale steunpunt monumentenzorg en archeologie.

Samenwerking binnen de gemeente

Goede afstemming en samenwerking tussen gemeentelijk bouwtoezicht, gemeentehandhavers en medewerkers van de monumenten- of erfgoedafdeling bevordert het effectief handhaven van de instandhoudingsplicht.

Binnentreden

Voor de visuele inspectie kan het noodzakelijk zijn om het monument ook van binnen te zien. Voor binnentreding moet wel een zorgvuldige belangenafweging worden gemaakt. In het ka-

der van bestuursrechtelijk handhavend optreden hebben de door het bestuursorgaan aangewezene personen toegang tot elke plaats voor zover dat *redelijkerwijs* voor de vervulling van hun taak nodig is.²

Deze hoofdregel van toegang tot elke plaats kent een uitzondering, in de vorm van de betreding van woningen, zie artikel 5:27, tweede lid, van de *Algemene wet bestuursrecht*. Een monument dat gebruikt wordt als woning mag alleen na toestemming van de bewoner betreden worden, of met een machtiging tot binnentreding. Deze wordt afgegeven door burgemeester, op grond van artikel 2 van de *Algemene wet op het binnentreden*. Indien er sprake is van een ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen in de woning, mag deze schriftelijke machtiging achterwege blijven en kan de ambtenaar zonder toestemming binnentreden. Deze situatie zal zich in het kader van de instandhouding van monumenten echter zelden voordoen.

Stap 3. Gesprekken met de eigenaar

Het voorkomen van rechterlijke tussenkomst heeft de voorkeur en de dialoog aangaan met de eigenaar is daarvoor een belangrijk middel. Informeren, meedenken en waarschuwen vormen de hoofdbestanddelen van deze gesprekken. Doel van de oriënterende gesprekken is de eigenaar bewegen tot onderhoud van het monument. De instandhoudingsproblemen en de mogelijke acties om de instandhouding te waarborgen moeten hierom daarvoor al duidelijk zijn. Ook dienen de gesprekken om te achterhalen wat eventuele achterliggende oorzaken van het verzuken van de instandhoudingsplicht zijn. Tijdens het gesprek worden de onderdelen die niet voldoende onderhouden zijn aan de eigenaar getoond. Het kan nuttig zijn de eigenaar inzage te geven in het oriënterende onderzoek. Na de gesprekken is het raadzaam om intern een analyse te maken of, gezien de achterliggende oorzaken, een verder handhavingstraject kansrijk is.

Motieven eigenaar

Voor het bepalen van de meest effectieve strategie is het belangrijk om te weten waarom eigenaren verzuimen onderhoud te plegen. Meestal zijn ze bekend met de onderhoudsgebreken, maar kunnen of willen ze die niet oplossen.

1. De eigenaar is niet in staat het monument te onderhouden.

Bij de eigenaar is er wel interesse aanwezig, maar de middelen om het gebouw in stand te houden ontbreken. Ook kan er sprake zijn van ondeskundig handelen of onwetendheid.

Mogelijke werkwijze

Vaak speelt een combinatie van sociaal-maatschappelijke problemen en moet de eigenaar op weg worden geholpen bij het onderhouden van het monument. Afhankelijk van de oorzaak verschilt de werkwijze. In bijlage 1 is een overzicht van mogelijke subsidieregelingen te vinden die met de eigenaar kunnen worden doorgesproken.

Wanneer er sprake is van ondeskundig handelen of onwetendheid kan het in bepaalde situaties veel goed doen de eigenaar te bewegen om samen met een professional een – eventueel meerjarig – onderhoudsplan op te stellen. Zo wordt inzichtelijk waar en wanneer er onderhoud gepleegd dient te worden aan het gebouw en kan de eigenaar (financiële) middelen vrijmaken of aanvragen.

2. De eigenaar is onwillig het monument te onderhouden.

De eigenaar heeft geen interesse in het onderhouden van het monument. Ook kunnen er onduidelijkheden zijn rond eigenaarschap of erfeniskwesties. Het is tevens mogelijk dat de eigenaar het monument bewust verwaarloost.

Mogelijke werkwijze

Tijdens een gesprek kan het belang van minimaal onderhoud aan een monument duidelijk worden gemaakt. Ook hier kan het aanbod om (eventueel gesubsidieerd) door een specialistisch onderhoudsbedrijf een onderhoudsplan te laten opstellen in sommige situaties veel goed doen. Daarmee wordt inzichtelijk waar en wanneer er onderhoud te verwachten is aan het rijksmonument. Als een eigenaar bewust een rijksmonument niet onderhoudt en niet openstaat voor suggesties, dan is een handhavingstraject vaak de enige optie.

² zie artikel 5:27, eerste lid, *Algemene wet bestuursrecht*.

Stap 4. Technisch rapport

In sommige gevallen is het aan te raden de technische staat van het monument in beeld te krijgen door middel van een (bij voorkeur onafhankelijke) bouwkundige inspectie. Uit dit technisch rapport kan blijken op welke onderdelen de eigenaar niet voldoet aan de instandhoudingsplicht. Daarnaast kan ermee worden onderbouwd wat de eigenaar moet doen om het gebouw voldoende te onderhouden. Omdat het object van binnen en van buiten bezichtigd moet worden is medewerking van de eigenaar bepalend voor de keuze om een dergelijk rapport op te laten stellen.

Stap 5. Constateringsbrief

Een constateringsbrief kan als basis dienen voor verdere gesprekken. De constateringsbrief beschrijft het vooronderzoek, het geconstateerde achterstallig onderhoud en de noodzakelijke acties om de instandhouding te waarborgen. Als dit aanwezig is, kan met de constateringsbrief ook het technisch rapport worden gedeeld met de eigenaar.

Het is aan te raden dat de gemeente nauwkeurig beschrijft op welke wijze niet wordt voldaan aan de instandhoudingsplicht, welke maatregelen (minstens) genomen moeten worden om wel aan de plicht te voldoen en welke gevolgen de eigenaar bij verder nalaten van onderhoud kan verwachten.

Zie bijlage 2 voor een voorbeeld constateringsbrief.

Monumentencommissie

Een gemeente kan er voor kiezen om de monumentencommissie als onafhankelijke adviserende partij in te schakelen. Deze kan de constatering technisch beoordelen en dienen als garantie voor de zorgvuldigheid van het gemeentelijk optreden. Dit versterkt de positie van de gemeente in het handhavingstraject. Voorwaarde is wel dat

de commissie over voldoende bouwtechnische deskundigheid beschikt.

Stap 6. Vooraanschrijving

Wanneer een eigenaar niet openstaat voor een gesprek kan met een vooraanschrijving lichte druk uitgeoefend worden. In een vooraanschrijving wordt het voornemen om een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom op te leggen bekend gemaakt. In dit stadium moet de richting die het handhavingstraject opgaat daarom al duidelijk zijn. Naar aanleiding van de vooraanschrijving kan de eigenaar een zienswijze naar voren brengen.

Zie bijlage 3 en 4 voor voorbeeldbrieven van vooraanschrijving last onder bestuursdwang en last onder dwangsom.

Stap 7. Handhavingsbesluit

Als gesprekken en een vooraanschrijving niet de gewenste uitkomst hebben, kan een laatste middel worden ingezet: het doorzetten van het handhavingstraject door middel van een officieel besluit.

Na een vooraanschrijving kan het college van burgemeesters en wethouders een handhavingsbesluit nemen door het opleggen van een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom. Dit besluit wordt bekendgemaakt aan de eigenaar. Een overtreder kan hier bezwaar tegen aantekenen, maar daarmee is de bestreden beslissing niet buiten werking. Dit betekent dat, lopende het bezwaar, gewoon uitvoering zou kunnen worden gegeven aan het besluit, tenzij de eigenaar een voorlopige voorziening heeft gevraagd bij de rechtbank en die is toegekend. Bij dit hele proces wordt aangeraden om snel te besluiten, zodat er snel duidelijkheid is en de eigenaar tot onderhoud wordt bewogen.

Stap 7A. Last onder bestuursdwang

Het college van burgemeester en wethouders kan besluiten tot het opleggen van een last

onder bestuursdwang, zie afdeling 5.3.1. van de *Algemene wet bestuursrecht*. In artikel 63, tweede lid, van de *Monumentenwet 1988* (van toepassing op grond van het overgangsrecht van de *Erfgoedwet* in artikel 9.1, eerste lid) is vastgelegd dat het bestuursorgaan dat bevoegd is een omgevingsvergunning te verlenen ook zorg draagt voor de bestuursrechtelijke handhaving van artikel 11 van de *Monumentenwet 1988*.

De eigenaar krijgt de kans om binnen de zogenoemde 'begunstigingstermijn' de overtreding te beëindigen. Wanneer deze is verlopen wordt de bestuursdwang uitgeoefend en verricht de gemeente de benodigde werkzaamheden zelf; want de eigenaar weigert dit. De uitvoering van het onderhoud gebeurt sober en doelmatig, met inachtneming van de monumentale waarde. De kosten hiervan worden op de overtreder verhaald.

Zie bijlage 5 voor een voorbeeldbrief van last onder bestuursdwang

Stap 7B. Last onder dwangsom

Op grond van artikel 5:32 eerste lid van de *Algemene wet bestuursrecht* kan een bestuursorgaan dat daartoe bevoegd is, in plaats van een last onder bestuursdwang, de overtreder

een last onder dwangsom opleggen. Als na de begunstigingstermijn de overtreding nog niet is beëindigd, moet de overtreder een dwangsom betalen. De eigenaar wordt hierdoor gedwongen snel te handelen. Na het verstrijken van de begunstigingstermijn zal de eigenaar met iedere week van uitstel een vermeerdering van het bedrag verschuldigd zijn aan de gemeente. Na verbeuring van een last onder dwangsom moet het college van B en W, ingevolge afdeling 4.4.4 van de *Algemene wet bestuursrecht*, een invorderingsbesluit nemen om de dwangsom te kunnen innen.

Zie bijlage 6 voor een voorbeeldbrief van last onder dwangsom

Strafrechtelijke handhaving

Naast bestuursrechtelijke handhaving (last onder dwangsom en last onder bestuursdwang) is het ook mogelijk te handhaven door aangifte te doen bij de politie. Een dergelijke stap is te overwegen bij een eigenaar die calculerend optreedt en het monument opzettelijk ernstig verwaarloost, bijvoorbeeld omdat hij of zij hoopt na sloop nieuwbouw te kunnen realiseren. Voor het doen van aangifte is een goed dossier belangrijk en dat er duidelijk sprake is van een ernstige overtreding.

Gemeenten die overwegen aangifte te doen kunnen informatie inwinnen bij de Erfgoedinspectie. Deze dienst beschikt over kennis en ervaring op het gebied van strafrechtelijke handhaving. Zie ook de website van de Erfgoedinspectie voor het rapport *Toezicht en handhaving monumentenwetgeving*.

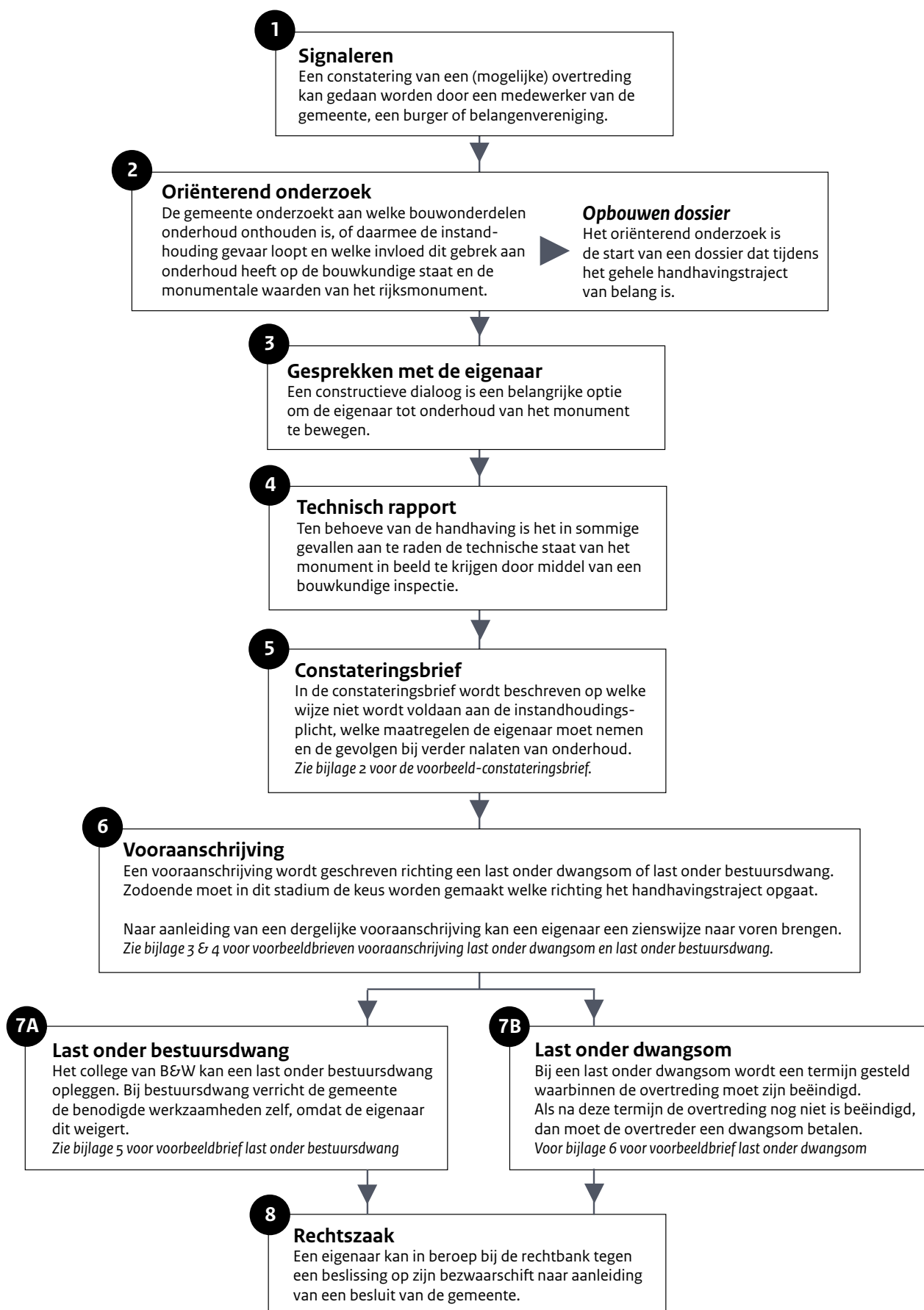
Vergunning bij de instandhoudingsplicht

Voor werkzaamheden aan rijksmonumenten is vaak een vergunning nodig. Dit geldt niet voor gewoon onderhoud zoals bedoeld in artikel 3a in combinatie met artikel 2, onderdeel 1, van Bijlage II bij het *Besluit omgevingsrecht*. Het is belangrijk om dit met de eigenaar te bespreken, zodat deze over de van toepassing zijnde procedure is geïnformeerd.

Stap 8. Beroep bij de rechtbank

Een eigenaar kan naar aanleiding van een besluit van de gemeente tegen de beslissing in beroep bij de bestuursrechter, nadat eerst bezwaar is aangetekend tegen het besluit bij het college van B en W. Dit kan een lang proces zijn waarbij bestuurlijke dekking essentieel is. Zoals eerder gemeld is het daarom belangrijk vanaf de start van elk handhavingstraject een volledig en deugdelijk dossier op te bouwen.

Stappenplan handhavingstraject instandhoudingsplicht

Bijlage 1

Subsidies en financiële mogelijkheden ter stimulatie van het onderhouden en restaureren van rijksmonumenten

Belastingaftrek onderhoudskosten rijksmonument

Voor eigenaren van een rijksmonument is het mogelijk (een deel van) de onderhoudskosten als aftrekpost op te voeren bij de belastingaangifte, mits voldaan wordt aan de voorwaarden. Het gaat hierbij om de zogenoemde 'drukkende onderhoudskosten'. Dit zijn de kosten voor onderhoud die een eigenaar maakt, min het bedrag van eventuele subsidies of verzekeringsuitkeringen. De Belastingdienst stelt deze drukkende onderhoudskosten voor de start van het onderhoud vast.

www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/woning/bijzondere_situaties/rijksmonumentenpanden/werkzaamheden_aan_uw_rijksmonumentenpand

Instandhoudingssubsidie (Sim)

Eigenaren kunnen op grond van de *Subsidieregeling instandhouding monumenten* subsidie krijgen voor planmatig onderhoud van rijksmonumenten. Deze regeling is gebaseerd op de *Erfgoedwet*. Als de eigenaar in aanmerking komt, kan hij of zij – op basis van een instandhoudingsplan – steeds voor een periode van zes jaar subsidie aanvragen. Eigenaren van rijksmonumenten die worden aangemerkt als woonhuis komen niet in aanmerking voor subsidie, maar voor een laagrentende lening.

www.cultureelerfgoed.nl/dossiers/subsidies/instandhoudingssubsidie

Subsidie voor wind- en waterdichtmaatregelen

Eigenaren kunnen via de *Subsidieregeling stimulering herbestemming monumenten* subsidie krijgen voor wind- en waterdichtmaatregelen. Deze subsidie kan alleen worden verstrekt bij serieuze plannen voor herbestemming van het pand. Hiervan kunnen onder andere noodmaatregelen die een monumentaal gebouw – niet noodzakelijk een beschermd monument – wind- en waterdicht maken, worden getroffen. Ook noodmaatregelen om het gebouw te behoeden voor verzakking of instorten kunnen hiervan worden gesubsidieerd.

www.monumenten.nl/onderhoud-en-restauratie/grootschalige-restauratie-en-herbestemmen/wind-en-waterdichtmaatregelen

Subsidie voor haalbaarheidsonderzoeken herbestemming

Eigenaren kunnen door subsidie via de *Subsidieregeling stimulering herbestemming monumenten* de mogelijkheden tot herbestemming breed verkennen. Dit om duurzaam gebruik van beschermde monumenten en andere gebouwen met een cultuurhistorische waarde te bevorderen.

www.monumenten.nl/onderhoud-en-restauratie/grootschalige-restauratie-en-herbestemmen/onderzoek

Restauratiefonds-hypotheek

Voor eigenaren die hun rijksmonument gaan restaureren heeft het Nationaal Restauratiefonds de restauratiefonds-hypotheek. Deze lening is bedoeld om de kosten van restauratie en (groot) onderhoud aan een rijksmonument (mede) te financieren. Alleen eigenaren van rijksmonumenten die volgens de *Subsidieregeling instandhouding monumenten* worden aangemerkt als woonhuis komen voor deze lening in aanmerking. Andere eigenaren kunnen kiezen tussen een lening of subsidie.

www.restauratiefonds.nl/monumenteeigenaren/financieringen/restauratiefonds-hypotheek#monumenteeigenaren

Restauratiefondsplus-hypotheek

Voor eigenaren die een omvangrijke restauratie gaan uitvoeren of hun rijksmonument gaan herbestemmen, kent het Nationaal Restauratiefonds de restauratiefondsplus-hypotheek. Dit is een lening met een lage rente speciaal voor eigenaren van rijksmonumenten die volgens de *Subsidieregeling instandhouding monumenten* geen woonhuis zijn.

www.restauratiefonds.nl/monumenteigenaren/financieringen/restauratiefondsplus-hypotheek#monumenteigenaren

Restauratiesubsidie via provincies.

Eigenaren van rijksmonumenten kunnen via de provincies restauratiesubsidies aanvragen. Deze provinciale restauratiesubsidies worden (deels) met rijksgeld gefinancierd. Bij sommige provincies komen ook woonhuiseigenaren in aanmerking.

www.monumenten.nl/subsidie-restauratie-rijksmonumenten-vanuit-provincie

Bijlage 2

Voorbeeldbrief

‘Constateringsbrief’

Geachte heer, mevrouw,

Monumenten vormen een belangrijk deel van de uitstraling van onze woonplaats en zorgen voor een prettige leefomgeving. Om dit beeld in stand te houden is het van belang dat de monumenten in een blijvend goede staat van onderhoud verkeren.

Signalering

Onlangs heeft de gemeente geconstateerd dat er aan de buitenkant van uw pand sprake is van achterstallig onderhoud. Het gaat om... [bijvoorbeeld: achterstallig onderhoud aan schilderwerk, slecht of ontbrekend voegwerk of scheuren in metselwerk door bijvoorbeeld roestende gevelankers]. Als u geen maatregelen neemt, kan de huidige situatie leiden tot ernstige schade aan uw monument.

Onderhoud

Uiteraard kunt u zelf maatregelen nemen om de staat van uw pand te verbeteren. Voor een toelichting op de benodigde werkzaamheden, eventuele vergunningen of voor andere vragen over deze brief of uw monument, kunt u contact opnemen met... [naam + telefoonnummer/e-mailadres]. U kunt ook een afspraak maken door contact op te nemen met... [afdeling van de gemeente]. Dit kan tot vier weken na verzending van deze brief.

Handhaving

De gemeente is bevoegd om handhavend op te treden tegen achterstallig onderhoud aan een... [rijksmonument op grond van artikel 9.1, eerste lid, van de *Erfgoedwet* in combinatie met artikel 11, eerste lid, van de *Monumentenwet 1988.*] / [gemeentelijk monument op grond van de erfgoedverordening...[gemeente]]. Indien u geen maatregelen treft, is de uiterste mogelijkheid dat u een last onder dwangsom of bestuursdwang opgelegd krijgt, om zo het achterstallig onderhoud aan uw monument ongedaan te maken. Wij hopen dit uiteraard, met uw medewerking, te voorkomen.

Burgemeester en wethouders van...

namens dezen,

[Naam]

[Titel]

Bijlage 3

Voorbeeldbrief

‘Voornemen handhaving last onder dwangsom’

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief stellen wij u ervan op de hoogte dat wij van plan zijn u een last onder dwangsom op te leggen als bedoeld in artikel 5:31d van de *Algemene wet bestuursrecht* (hierna: *Awb*).

Inleiding

Op... [datum] is door mij geconstateerd, dat het rijksmonument [monumentnummer ...], ... [adres], in het kadaster bekend onder nummer ..., door u niet naar behoren wordt onderhouden en als gevolg daarvan in verval is geraakt/raakt. Zo zijn... [bijvoorbeeld: dakpannen verdwenen, waardoor gaten in het dak zijn ontstaan. Verder is het schilderwerk onvoldoende, waardoor het houtwerk van kozijnen, ramen en goten gaat rotten. Ook is de pleisterlaag zo slecht dat deze loslaat]. In bijgevoegde rapportage d.d. ... van ... valt de volledige constatering te lezen. Door deze verwaarlozing zijn het rijksmonument en zijn monumentale waarde in gevaar, wat een overtreding oplevert van artikel 11, eerste lid, van de *Monumentenwet 1988*, waarin is bepaald dat het verboden is een beschermd monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.

Vooraankondiging

Met deze brief laten wij u weten dat wij van plan zijn om over te gaan tot bestuurlijke dwangmiddelen. Dit wil zeggen dat wij door middel van het opleggen van een last een einde willen maken aan deze situatie, waarin het rijksmonument gevaar loopt. In dit geval is het opleggen van een last onder dwangsom de minst bezwaarlijke weg om een einde te maken aan deze illegale situatie. Daarom zijn wij, gelet op het voorgaande, van plan u de volgende last op te leggen:

De last onder dwangsom

Wij gelasten u – de heer/mevrouw... – voor... [datum] voor het rijksmonument... [adres], in het kadaster bekend onder nummer..., passende maatregelen te treffen en het rijksmonument te onderhouden, om te voorkomen dat (nog meer) schade aan het (rijks)monument ontstaat als gevolg van... [bijvoorbeeld weersinvloeden]. Het gaat om de volgende maatregelen:... [bijvoorbeeld: het dichten van gaten in de met pannen gedekte dakvlakken, het herstellen van lekkende goten, het herstellen van lekkages in hemelwaterafvoeren en het herstellen van schilderwerk en pleisterwerk in eenzelfde kleurstelling]. U bent degene die bij machte is om de overtreding te beëindigen.

*Indien u niet of niet op tijd aan deze last voldoet, moet u een dwangsom aan de gemeente afstaan. Het bedrag van deze dwangsom hebben wij vastgesteld op €... [bedrag], per week dat geconstateerd wordt dat niet aan de last is voldaan, met een maximum van €... [bedrag]. Het te betalen bedrag kan eerst bij factuur en vervolgens bij dwangbevel worden ingevorderd. Deze invordering gebeurt dan volgens de regels van afdeling 4.4.4. van de *Awb*. Alle onder de invordering vallende kosten zullen op u verhaald worden.*

Voor de goede orde wijzen wij u erop dat het betalen van een dwangsom niet betekent dat de overtreding niet moet worden beëindigd. Wij hebben het recht u, wanneer dit nodig blijkt, opnieuw een last onder dwangsom op te leggen, dan wel om via het toepassen van bestuursdwang op uw kosten een einde te maken aan de overtreding.

Voorkomen last onder dwangsom

Om te voorkomen dat de last onder dwangsom wordt opgelegd, dient u vóór... [datum] de eerder genoemde passende maatregelen te treffen zodat het rijksmonument in stand wordt gehouden of in ieder geval niet (verder) in verval raakt en het rijksmonument niet langer gevaar loopt.

Zienswijze

Voordat wij tot handhaving overgaan en de genoemde last onder dwangsom aan u opleggen, hebt u de gelegenheid uw zienswijze op deze situatie kenbaar te maken. Deze betrekken wij bij onze uiteindelijke beslissing. U dient binnen twee weken na verzenddatum van deze brief uw zienswijze in te dienen. U kunt de zienswijze schriftelijk indienen en versturen naar postbus / U kunt de zienswijze mondeling aan ons bekend maken.

Wettelijk kader

Artikel 9.1, eerste lid, van de *Erfgoedwet* artikelen 11, eerste lid, en 63, tweede lid, van de Monumentenwet 1988, artikel 2.1, eerste lid, onder f, en 2.4, eerste lid, van de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*, de afdelingen 5.3.1 en 5.3.2 van de *Awb* en artikel 125 van de *Gemeentewet*.

[Optioneel] Na het verstrijken van de twee weken nemen wij direct/binnen... [periode] een besluit.

Burgemeester en wethouders van...

namens dezen,

[Naam]

[Titel]

Bijlage 4

Voorbeeldbrief

‘Voornemen handhaving last onder bestuursdwang’

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief stellen wij u erop op de hoogte dat wij van plan zijn u een last onder bestuursdwang op te leggen als bedoeld in artikel 5:21 van de *Algemene wet bestuursrecht* (hierna: *Awb*).

Inleiding

Op... [datum] is door mij geconstateerd dat het rijksmonument [monumentnummer], ... [adres], in het kadaster bekend onder nummer..., door u niet naar behoren wordt onderhouden en als gevolg daarvan in verval is geraakt/raakt. Zo zijn... [bijvoorbeeld: dakpannen verdwenen, waardoor gaten in het dak zijn ontstaan. Verder is het schilderwerk onvoldoende, waardoor het houtwerk van kozijnen, ramen en goten gaat rotten. Ook is de pleisterlaag zo slecht dat deze loslaat.]. In bijgevoegde rapportage d.d. van ... valt de volledige constatering te lezen. Door deze verwaarlozing zijn het rijksmonument en zijn monumentale waarde in gevaar, wat een overtreding oplevert van artikel 11, eerste lid, van de *Monumentenwet 1988*, waarin is bepaald dat het verboden is een beschermd monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.

Vooraankondiging

Met deze brief laten wij u weten dat wij van plan zijn om over te gaan tot bestuurlijke dwangmiddelen. Dit wil zeggen dat wij door middel van het opleggen van een last een einde willen maken aan deze situatie, waarin het rijksmonument gevaar loopt. In dit geval is het opleggen van een last onder bestuursdwang de minst bezwaarlijke weg om een einde te maken aan deze illegale situatie. Daarom zijn wij, gelet op het voorgaande, van plan u de volgende last op te leggen:

De last onder bestuursdwang

Wij gelasten u – de heer/mevrouw... – voor... [datum] voor het rijksmonument... [adres], in het kadaster bekend onder nummer ..., passende maatregelen te treffen en het rijksmonument in stand te houden, om te voorkomen dat (nog meer) schade aan het (rijks)monument ontstaat als gevolg van... [bijvoorbeeld weersinvloeden]. Het gaat om de volgende maatregelen:... [bijvoorbeeld: het dichten van gaten in de met pannen gedekte dakvlakken, het herstellen van lekkende goten, het herstellen van lekkages in hemelwaterafvoeren en het herstellen van schilderwerk en pleisterwerk in eenzelfde kleurstelling]. U bent degene die bij machte is om de overtreding te beëindigen.

Indien u niet de binnen bovengenoemde termijn aan deze last voldoet gaan wij over tot het toepassen van bestuursdwang, inhoudende dat de gevraagde maatregelen door ons of in opdracht van ons worden uitgevoerd. De kosten die hieraan verbonden zijn, zullen geheel op u worden verhaald.

Naar ons oordeel is het opleggen van een last onder bestuursdwang het meest geschikte middel dat ons ter beschikking staat.

Voorkomen last onder bestuursdwang

Om te voorkomen dat de last onder bestuursdwang wordt opgelegd, dient u vóór... [datum] de eerder genoemde passende maatregelen te treffen en het rijksmonument niet langer gevaar loopt.

Zienswijze

Voordat wij tot handhaving overgaan en de genoemde last onder bestuursdwang aan u opleggen, hebt u de gelegenheid uw zienswijze op deze situatie kenbaar te maken. Deze betrekken wij bij onze uiteindelijke beslissing. U dient binnen twee weken na verzenddatum van deze brief uw zienswijze in te dienen. U kunt de zienswijze schriftelijk indienen en versturen naar postbus / U kunt de

zienswijze mondeling aan ons bekend maken.

Wettelijk kader

Artikel 9.1 van de *Erfgoedwet* artikelen 11, eerste lid, en artikel 63, tweede lid, van de *Monumentenwet 1988*, artikel 2.1, eerste lid, onder f, en 2.4, eerste lid, van de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*, de afdeling 5.3.1 van de *Awb* en artikel 125 van de *Gemeentewet*.

[Optioneel] Na het verstrijken van de twee weken nemen wij direct/binnen... [periode] een besluit.

Burgemeester en wethouders van...

namens dezen,

[Naam]

[Titel]

Bijlage 5

Voorbeeldbrief

‘Besluit handhaving last onder dwangsom’

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief stellen wij u op de hoogte van ons besluit tot het opleggen van een last onder dwangsom, als bedoeld in artikel 5:31d van de *Algemene wet bestuursrecht* (hierna: *Awb*).

Overtreding

Op... [datum] is door mij geconstateerd, dat het rijksmonument [monumentnummer], ... [adres], in het kadaster bekend onder nummer....., door u niet naar behoren wordt onderhouden en als gevolg daarvan in verval is geraakt/raakt. Zo zijn... [bijvoorbeeld: dakpannen verdwenen, waardoor gaten in het dak zijn ontstaan. Verder is het schilderwerk onvoldoende, waardoor het houtwerk van kozijnen, ramen en goten gaat rotten. Ook is de pleisterlaag zo slecht dat deze loslaat.]. Door deze verwaarlozing zijn het rijksmonument en zijn monumentale waarde in gevaar, wat een overtreding oplevert van artikel 11, eerste lid, van de *Monumentenwet 1988*, waarin is bepaald dat het verboden is een beschermd monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.

Belangenafweging

Aan u is bij brief van... [datum verzenden brief Voornemen handhaving last onder dwangsom] de gelegenheid geboden om uw zienswijze met betrekking tot ons voornemen om u een last onder dwangsom op te leggen kenbaar te maken.

[Keuzemogelijkheid]

Van deze mogelijkheid hebt u geen gebruikgemaakt.

[of]

Van deze mogelijkheid hebt u gebruikgemaakt. De zienswijze kan als volgt worden samengevat:... [samenvatting zienswijze].

Onze reactie op uw zienswijze is als volgt: [reactie college van B en W op zienswijze].

[Optioneel] Op... [datum controle], ... [tijdstip controle], is opnieuw een controle uitgevoerd. Uit dit bezoek is gebleken dat overtreding van artikel 11, eerste lid, van de *Monumentenwet 1988* nog steeds plaatsvindt en wel door:... [omschrijving van de gebreken als gevolg van verwaarlozing].

[Optioneel] Na afweging van alle in dit geval aanwezige belangen, zijn wij niet van mening dat er sprake is van bijzondere omstandigheden om van handhaving af te zien.

Besluit

Wij gelasten u – de heer/mevrouw... – voor... [datum] voor het rijksmonument... [adres], in het kadaster bekend onder nummer ..., passende maatregelen te treffen en het rijksmonument in stand te houden, om te voorkomen dat (nog meer) schade aan het (rijks)monument ontstaat als gevolg van... [bijvoorbeeld weersinvloeden]. Het gaat om de volgende maatregelen:... [bijvoorbeeld: het dichtenvan gaten in de met pannen gedekte dakvlakken, het herstellen van lekkende goten, het herstellen van lekkages in hemelwaterafvoeren en het herstellen van schilderwerk en pleisterwerk in eenzelfde kleurstelling]. U bent degene die bij machte is om de overtreding te (laten) beëindigen.

Indien u niet of niet tijdig aan deze last voldoet, moet u een dwangsom aan de gemeente afstaan. Het bedrag van deze dwangsom hebben wij vastgesteld op €... [bedrag], per week dat geconstateerd wordt dat niet aan de last is voldaan, met een maximum van €... [bedrag].

Naar ons oordeel is het opleggen van een last onder dwangsom het meest proportionele middel dat ons momenteel ter beschikking staat. De hoogte van de dwangsom is gebaseerd op de aard en de ernst van de overtreding en een schatting van het voordeel dat het u heeft opgeleverd.

Indien wij constateren dat er op... [datum] nog steeds geen passende maatregelen zijn genomen, moet u de dwangsom van €... [bedrag] per week tot een maximum van €... [bedrag] afstaan. Het te betalen bedrag kan eerst bij factuur en vervolgens bij dwangbevel worden ingevorderd. Deze invordering gebeurt dan volgens de regels van afdeling 4.4.4. van de Awb. Alle onder de invordering vallende kosten zullen op u verhaald worden.

Voor de goede orde wijzen wij u erop dat het betalen van de dwangsom niet betekent dat de overtreding niet moet worden beëindigd. Wij hebben het recht u, wanneer dit nodig blijkt, opnieuw een last onder dwangsom op te leggen, dan wel om via het toepassen van bestuursdwang op uw kosten een einde te maken aan de overtreding.

Wettelijk kader

Artikel 9.1, eerste lid, van de *Erfgoedwet*, artikelen 11, eerste lid, en 63, tweede lid, van de *Monumentenwet 1988*, , artikel 2.1, eerste lid, onder f, en 2.4, eerste lid, van de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*, de afdelingen 5.3.1 en 5.3.2. van de *Awb* en artikel 125 van de *Gemeentewet*.

Voorkomen last onder dwangsom

Om te voorkomen dat aan u de last onder dwangsom wordt opgelegd, dient u voor... [datum] de eerder genoemde passende maatregelen te treffen zodat het rijksmonument in stand wordt gehouden of in ieder geval niet (verder) in verval raakt en het rijksmonument niet langer gevaar loopt.

Deze beschikking treedt in werking op de dag na de dag van verzending van dit besluit.

Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag van verzending van dit besluit bezwaar aantekenen. Het bezwaarschrift moet worden ondertekend en bevat ten minste naam en adres van de indiener, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar zich richt en onderbouwing van het bezwaar. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan... [postadres gemeente].

Indiening van een bezwaarschrift betekent niet dat de werking van het besluit wordt uitgesteld. Wanneer in uw situatie grote spoed van een bezwaarschrift noodzakelijk is, kunt u een voorlopige voorziening aanvragen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank in... [plaatsnaam], [adres].

[Optioneel] Meer informatie over de rechtsmiddelen kunt u vinden in de bijlage.

[Optioneel] Om er zeker van te zijn dat dit besluit u bereikt, wordt deze zowel per aangetekende als per gewone post verzonden.

[Optioneel] Een afschrift van dit besluit is verzonden aan de officier van Justitie.

[Optioneel] Nadere informatie

Informatie over dit besluit is te verkrijgen bij... [naam en contactgegevens behandelend ambtenaar].

Burgemeester en wethouders van...

namens dezen,

[Naam]

[Titel]

Bijlage 6

Voorbeeldbrief

‘Besluit handhaving last onder bestuursdwang’

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief stellen wij u op de hoogte van ons besluit tot het opleggen van een last onder bestuursdwang als bedoeld in artikel 5:21d van de *Algemene wet bestuursrecht* (hierna: *Awb*).

Overtreding

Op... [datum] is door mij geconstateerd, dat het rijksmonument [monumentnummer], ... [adres] in het kadaster bekend onder nummer....., door u niet naar behoren wordt onderhouden en als gevolg daarvan in verval is geraakt/raakt. Zo zijn... [bijvoorbeeld: dakpannen verdwenen, waardoor gaten in het dak zijn ontstaan. Verder is het schilderwerk onvoldoende, waardoor het houtwerk van kozijnen, ramen en goten gaat rotten. Ook is de pleisterlaag zo slecht, dat deze loslaat.]. Door deze verwaarlozing zijn het rijksmonument en zijn monumentale waarde in gevaar, wat een overtreding oplevert van artikel 11, eerste lid, van de *Monumentenwet 1988*, waarin is bepaald dat het verboden is een beschermd monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.

Belangenafweging

Aan u is bij brief van... [datum verzenden brief Voornemen handhaving last onder bestuursdwang] de gelegenheid geboden om uw zienswijze met betrekking tot ons voornemen om u een last onder bestuursdwang op te leggen kenbaar te maken.

[Keuzemogelijkheid]

Van deze mogelijkheid hebt u geen gebruik gemaakt.

[of]

Van deze mogelijkheid hebt u gebruik gemaakt. De zienswijze kan als volgt worden samengevat:... [samenvatting zienswijze].

Onze reactie op uw zienswijze is als volgt: [reactie college van B en W op zienswijze].

[Optioneel] Op... [datum controle], ... [tijdstip controle], is opnieuw een controle uitgevoerd. Uit dit bezoek is gebleken dat overtreding van artikel 11, eerste lid, van de *Monumentenwet 1988* nog steeds plaatsvindt en wel door:... [omschrijving van de gebreken als gevolg van verwaarlozing].

[Optioneel] Na afweging van alle in dit geval aanwezige belangen, zijn wij niet van mening dat er sprake is van bijzondere omstandigheden om van handhaving af te zien.

Besluit

Wij gelasten u – de heer/mevrouw... – voor... [datum] voor het rijksmonument... [adres], in het kadaster bekend onder nummer ..., passende maatregelen te treffen en het rijksmonument in stand te houden, om te voorkomen dat (nog meer) schade aan het (rijks)monument ontstaat als gevolg van... [bijvoorbeeld weersinvloeden]. Het gaat om de volgende maatregelen:... [bijvoorbeeld: het dichteren van gaten in de met pannen gedekte dakvlakken, het herstellen van lekkende goten, het herstellen van lekkages in hemelwaterafvoeren en het herstellen van schilderwerk en pleisterwerk in eenzelfde kleurstelling]. U bent degene die bij machte is om de overtreding te (laten) beëindigen. Indien u niet de binnen bovengenoemde termijn aan deze last voldoet gaan wij over tot het toepassen van bestuursdwang, inhoudende dat de gevraagde maatregelen door ons of in opdracht van ons worden uitgevoerd. De kosten die hieraan verbonden zijn zullen geheel op u worden verhaald.

Naar ons oordeel is het opleggen van een last onder bestuursdwang het meest geschikte middel dat ons momenteel ter beschikking staat.

Wettelijk kader

Artikel 9.1 van de *Erfgoedwet*, artikelen 11, eerste lid, en 63, tweede lid, van de *Monumentenwet 1988*, artikel 2.1, eerste lid, onder f, en 2.4, eerste lid, van de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*, de afdeling 5.3.1 van de *Awb* en artikel 125 van de *Gemeentewet*.

Voorkomen last onder bestuursdwang

Om te voorkomen dat aan u de last onder bestuursdwang wordt opgelegd, dient u voor... [datum] de eerder genoemde passende maatregelen te treffen zodat het rijksmonument in stand wordt gehouden of in ieder geval niet (verder) in verval raakt en het rijksmonument niet langer gevaar loopt.

Deze beschikking treedt in werking op de dag na de dag van verzending van dit besluit.

Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag van verzending van dit besluit bezwaar aantekenen. Het bezwaarschrift moet worden ondertekend en bevat tenminste naam en adres van de indiener, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar zich richt en onderbouwing van het bezwaar. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan... [postadres gemeente].

Indiening van een bezwaarschrift betekent niet dat de werking van het besluit wordt uitgesteld. Wanneer in uw situatie grote spoed van een bezwaarschrift noodzakelijk is, kunt u een voorlopige voorziening aanvragen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank in... [plaatsnaam], ... [adres].

[Optioneel] Meer informatie over de rechtsmiddelen kunt u vinden in de bijlage.

[Optioneel] Om er zeker van te zijn dat dit besluit u bereikt, wordt deze zowel per aangetekende als per gewone post verzonden.

[Optioneel] Een afschrift van dit besluit is verzonden aan de officier van Justitie.

[Optioneel] Nadere informatie

Informatie over dit besluit is te verkrijgen bij [naam en contactgegevens behandelend ambtenaar],

Burgemeester en wethouders van...

namens dezen,

[Naam]

[Titel]

Met kennis en advies geeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de toekomst een verleden. De instandhoudingsplicht houdt in dat een eigenaar zorgt dat zijn of haar rijksmonument zodanig onderhouden wordt dat instandhouding van het object en de monumentale bouwkundige elementen gewaarborgd is.